

DESIGNUL SECVENȚEI
Scenariu general de infuzare
Științe sociale
Psihologie/Sociologie

Titlu activitate: Fapte și opinii

Concepte cheie din domeniul educației media: gândire critică, analiza mesajelor, distincția dintre fapte și opinii

Relevant pentru (a se nota domeniul din Educația media și din disciplina studiată):

Educație media:

Competența generală B: Înțelegerea mass-media și analiza critic-reflexivă a informației și a conținuturilor media.

1.2 Să distingă între diferite tipuri de mesaje și forme de comunicare, reușind să le utilizeze adecvat în funcție de contexte și de solicitări;

2. Analiză critică

- Să utilizeze într-o manieră reflexivă instrumentele de cercetare a mesajelor (comparare surse, interpretarea situațiilor, autentificarea informațiilor, distincția dintre fapte și opinii, plasare în contexte spațio-temporale adecvate) pentru a verifica validitatea, credibilitatea și calitatea conținuturilor;

- Să detecteze mesajele încărcate de stereotipuri, prejudecăți, discriminare, reprezentările șablonate ale lumii înconjurătoare;

Recomandat pentru: clasele de liceu

Motivația (de ce?)

Obiective de învățare:

- Recunoașterea și diferențierea dintre fapte și opinii în diferite tipuri de mesaje
- Dezvoltarea competențelor de analiză critică a unui text (prin „text” se înțelege conținut scris, audio, video, fotografic etc.)

Rezultate: După această secvență participanții vor putea:

- Să facă distincția dintre fapte și opinii într-un text

Tema (ce?)

Fapte și opinii

Descriere (cum?)

Evocare – 5 minute

Discuție facilitată:

- Ce știți despre fapte? Dar despre opinii?
- Care sunt caracteristicile faptelor și opiniilor? Care sunt trăsăturile care le diferențiază?

Realizarea sensului - 15 minute

1. Prezentare teoretică – Fapte și Opinii – Anexa 2 (5 minute)
2. Exercițiu de lucru pe grupe:

Elevii sunt împărțiți pe grupe și primesc sarcina de a identifica faptele și opiniile într-un text dat. – Anexa 2 (10 minute de lucru)

Procesare și Reflecție – 15 minute

Elevii vor fi rugați să prezinte ceea ce au lucrat, vor face completări, vor oferi argumente pentru încadrarea informațiilor ca fiind fapte sau opinii.

Discuție facilitată

Set de întrebări pentru profesor:

Cum ați lucrat? Ce anume ați descoperit?

Cum încadrați pasajele din textul parcurs? Care au fost motivele pentru care ați încadrat aceste pasaje ca fapt sau ca opinie?

Ce ați învățat/descoperit parcurgând această tematică?

Cum vă poate ajuta diferențierea conceptelor fapte și opinii în viața de zi cu zi?

Atenție: Îmbogățiți discuția cu întrebări referitoare la tema discutată, ce țin de disciplină.

1. Pregătire

Selectați și parcurgeți textul aferent disciplinei, pe care îl veți propune participanților.

Identificați în avans faptele și opiniile din text pentru a vă ghida în secvența de procesare.

2. Facilitare

În etapa de evocare puteți pune accent pe valorizarea cunoștințelor elevilor din perspectiva conceptelor disciplinei.

În etapa de reflecție, încheiați secvența prin reconectarea cu disciplina studiată. În funcție de textul ales, rugați elevii să își exprime opinia despre tema abordată în text (Sociologie - context istoric/geografic – să se întrebe ce tipuri de societăți sunt analizate - sunt excluse, de exemplu, societățile africane, de ce? – ce ne spune acest lucru despre generalizarea cu care sunt prezentate chiar și faptele?; Psihologie – cum definesc ei fericirea? Ce alte tipuri de definiții ale fericirii mai cunosc – ce părere au despre perspectiva utilitaristă asupra fericirii – cea care implică fericirea/bunăstarea a cât mai multor oameni vs. fericirea personală – se exclud, se completează, coexistă?), în scris/oral.

Temă (dacă e cazul)

<https://ciji.ro/fapte-opinii-activitate-online/>

Nu uitați să ne oferiți un feedback al activității:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScUUj_9bUqvEzRq2ZhA0T4isN3wiOb8cYS9BH9bh__pNlx5FQ/viewform

Anexa 1:

Propunere text – Psihologie

Din nou despre fericire

„Acum 2300 de ani, Aristotel a ajuns la concluzia că omul își dorește, mai mult decât orice pe lume, fericirea. Între timp ce fericirea este prețuită în sine, toate celelalte lucruri-sănătate, frumusețe, bani sau putere – sunt valorizate numai pentru că presupunem că ne vor face fericiți. Încă multe s-au schimbat de pe vremea lui Aristotel: cunoașterea lumii stelelor și a atomilor s-a extins dincolo de așteptările noastre, iar zeii grecilor par neputincioși pe lângă omenirea de azi și puterile de care dispune ea. Și totuși, în privința acestui subiect foarte important – fericirea - , secolele care au trecut au adus puține schimbări. Despre fericire nu știm mai mult decât știa Aristotel, iar în ceea ce privește atingerea acestei stări binecuvântate s-ar putea spune că nu am făcut nici un progres.

Cu toate că astăzi oamenii sunt mai sănătoși și trăiesc mai mult, cu toate că până la și cei mai puțin avuți dintre noi sunt înconjurați de un confort material de neimaginat acum câteva secole (în palatul Regelui Soare existau doar câteva băi și existau deloc veceuri, scaunele erau rare chiar și în castelele impozante din Evul Mediu, iar împărații romani, când se plictiseau, nu puteau să se uite la... televizor), cu toate că accesul la cultură și la știință s-au democratizat, oamenii au adesea sentimentul că viața le-a fost irosită, că anii au trecut, în loc să fie plini de fericire, au fost petrecuți în neliniște și oboseală. Acum mai bine de 25 de ani am făcut o descoperire despre fericire. Poate că termenul meu este impropriu, pentru că descoperirea mea era cunoscută dintotdeauna de toată lumea, dar neexplicată; așa că mi-am petrecut un sfert de secol investigând acest fenomen evaziv.

Descoperirea mea este cât se poate de simplă: fericirea nu apare pe neașteptate, nu este rezultatul norocului sau al șansei întâmplătoare, nu se poate cumpăra și nu se comandă, nu depinde de evenimente externe, ci, mai degrabă, de felul în care ele sunt interpretate. Fericirea este o stare care se pregătește, se cultivă și se apără de către fiecare individ în parte. Cei care învață să-și controleze experiența interioară vor fi în stare să-și influențeze calitatea vieții și vor reuși să se apropie din ce în ce mai mult de ceea ce înseamnă să fi fericit.”

Bibliografie: Mihaly Csikszentmihalyi, FLUX psihologia fericirii, București: Editura PUBLICA, 2015, pp. 9, 10.

Exemplu:

„Cu toate că astăzi oamenii sunt mai sănătoși și trăiesc mai mult (decât în trecut)”	Fapt – Putem demonstra că trăim mai mult acum? Că suntem mai sănătoși? Avem informații/studii/consemnări din istorie care să ne permită să facem această comparație? Este o stare de fapt observabilă de către toți și percepută în același fel universal? Exprimarea este în termeni neutri.
„În ceea ce privește atingerea acestei stări binecuvântate s-ar putea spune că nu am făcut nici un progres.”	Opinie – exprimare în termeni emoționali – ce înseamnă stare <i>binecuvântată</i> ?; <i>s-ar putea spune</i> – indică existența altor variante, altor poziții în

	legătură cu acest subiect – alții ar putea spune altceva, deci autorul mesajului ne transmite conștient opinia sa.
„Cei care învață să-și controleze experiența interioară vor fi în stare să-și influențeze calitatea vieții și vor reuși să se apropie din ce în ce mai mult de ceea ce înseamnă să fi fericit.”	Opinie – ce înseamnă experiența interioară? Cum o putem controla? Cum putem demonstra că acesta influențează calitatea vieții – cum definim calitatea vieții? Cum putem demonstra relație dintre calitatea vieții și fericire? Cum definim fericirea? Are ea aceeași definiție pentru toată lumea?

Propunere text – Sociologie

FAMILIA DE-A LUNGUL ISTORIEI

„Sociologii credeau odinioară că înaintea perioadei moderne, forma predominantă de familie în vestul Europei era cea de tip lărgit. Cercetările au demonstrat că această concepție era greșită. Se pare că familia nucleară are o întindere mai mare în timp. Gospodăria premodernă era mai cuprinzătoare decât în prezent, dar diferența nu este remarcabilă. În Anglia, de exemplu, de-a lungul secolelor al XVII-lea, al XVIII-lea și al XIX-lea, o familie avea în medie 4,75 persoane. Media actuală în Marea Britanie este de 3,04. Întrucât cifrele vechi includ și servitorii, diferența între dimensiunile familiei este nesemnificativă. Grupurile de familii lărgite erau mai importante în estul Europei și în Asia.

În Europa premodernă copiii munceau adesea, ajutându-și părinții în gospodărie, încă de la vârsta de 7-8 ani. Cei care nu rămâneau la ocupațiile familiei părăseau de regulă de timpuriu casa părintească, pentru a lucra în casele altora sau a face ucenicie. Cei care plecau să lucreze pentru alții își revedeau arareori părinții.

Mai erau și alți factori care făceau ca grupurile familiale să fie chiar mai temporare decât sunt în prezent, în ciuda ratelor ridicate ale divorțurilor din zilele noastre. Rata mortalității (numărul de morți la mia de locuitori într-un an) era mult mai ridicată, la toate grupele de vârstă. Cel puțin un sfert dintre copiii mici, la începuturile epocii moderne în Europa, nu supraviețuiau după primul an de viață (față de 1% azi), iar femeile decedau frecvent atunci când nășteau.

Decesul copiilor sau a unuia sau a ambilor soți ducea adesea la destrămarea relațiilor de familie.”

Bibliografie: Anthony Giddens, Sociologie, ediția a III-a, București: Editura BIC ALL, 2000, p. 155

Texte propuse de Georgeta-Victorița CROITOR
Liceul Teoretic „O.C. Tăslăuanu”, Toplița, Harghita

Exemplu:

„În Anglia, de exemplu, de-a lungul secolelor al XVII-lea, al XVIII-lea și al XIX-lea, o familie avea în medie 4,75 persoane.”	Fapt – Putem verifica acest fapt prin consultarea unor consemnări istorice/studii făcute pe această temă?
--	---

„Întrucât cifrele vechi includ și servitorii, diferența între dimensiunile familiei este ne semnificativă.”	Opinie – deși este o opinie avizată, ce se bazează pe fapte, este totuși o interpretare personală asupra gradului ne semnificativ al diferenței – poate altor cercetători li se va părea semnificativă această diferență. <i>Nesemnificativ</i> din ce punct de vedere? Al distribuției atribuțiilor în familie? A dinamicii din familie? A puterii de asigurare a traiului familiei?
„Rata mortalității (numărul de morți la mia de locuitori într-un an) era mult mai ridicată, la toate grupele de vârstă. (față de vremurile de acum)”	Fapt – Putem verifica aceste statistici? Sunt aceste fapte observabile obiectiv de către toți cei ce le percep? Avem seturile de informații necesare pentru a face această comparație, pentru a ajunge la această concluzie obiectivă? Exprimarea este în termeni neutri.

Anexa 2:

Definiții și informații suport - fapte și opinii:

Informațiile pot reda:

- **fapte** - împrejurări reale, acțiuni sau fenomene care se pot observa sau pot fi demonstrate obiectiv.

Ex: Afară plouă. / Bugetul ministerului a fost redus. / Domnul X a fost condamnat pentru furt.

- **opinii** - aprecieri sau interpretări ale faptelor, văzute prin prisma subiectivă a autorului.

Ex: Vremea e bună. / Bugetul ministerului este indecent de mic. / Domnul X este un hoț fără scrupule.

Orice persoană are dreptul de a-și exprima opiniile. Opiniile sunt garantate de dreptul la liberă exprimare, fără de care nu există o societate democratică. Libertatea de exprimare acoperă și acele informații și idei care offensează, șochează sau deranjează.

Exprimarea opiniilor trebuie să se încadreze în niște limite legale. Totuși, aceste limite sunt foarte restrânse.

Deși opiniile, mai ales cele care exprimă judecăți de valoare (bun/rău, corect/greșit, potrivit/nepotrivit) nu se cer neapărat justificate, au credibilitate mai mare opiniile care au la bază informații factuale și cele exprimate de persoane care cunosc domeniul asupra căruia se pronunță. Cu toții putem avea o opinie despre purtatul măștii ca mijloc de protecție anti-virală, dar opinia unui medic virusolog va fi mai pertinentă decât cea a unui inginer, de exemplu. Așa cum opinia respectivului inginer despre podul de la Cernavodă va fi mai pertinentă decât a virusologului.

Opinia unei persoane pe o anumită temă este pertinentă și are valoare de model doar dacă persoana respectivă este competentă în domeniul despre care se pronunță.

Notorietatea nu înseamnă neapărat și autoritate.

<i>Fapte</i>	<i>Opinii</i>
Împrejurări reale, acțiuni sau fenomene care pot fi observate sau verificate obiectiv	Impresii, aprecieri sau interpretări asupra unui subiect
Poate fi demonstrată obiectiv, în baza unor probe	Nu pot fi verificate și demonstrate
Obiective	Subiective, personale, putem fi sau nu de acord cu ele
Universale, apar la fel indiferent de cine le privește	Pot diferi de la persoană la persoană, de la grup la grup
Exprimate în termeni neutri	Exprimate în termeni emoționali
Cuvinte care ajută la identificarea lor: confirmă, dovedește, demonstrează etc.	Părerea mea, din punctul meu de vedere, a suspecta că etc.

În analiza unei opinii, ne putem pune câteva întrebări „de test”:

- Ce cunoștințe/experiență are persoana care emite opinia în domeniul despre care vorbește?
- De ce sunt tentat/ă să urmăresc această persoană? Care sunt calitățile pe care i le recunosc și apreciez? Ex: talent, farmec personal, inteligență, bun gust, atitudine civică, succes material, faimă etc. Ce anume din aceste calități aș vrea să am și eu?
- Ce interes există pentru promovarea acestei persoane/acestei opinii?
- Ce cred EU despre subiect?

În mass-media, un jurnalist corect va prezenta întotdeauna publicului mijloacele prin care poate demonstra – și prin care publicul poate verifica, dacă dorește – faptele pe care le prezintă. Un comentator onest își va baza întotdeauna opinia și interpretarea pe fapte demonstrabile. Ambii vor menționa sursa informațiilor, făcându-și publicul partener la dezbateri, nu doar un asistent pasiv la o dezbateri pe care o privește din lipsă de ceva mai bun.